

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR „SWEDBANK“, AB, GINČO NAGRINĖJIMO**

2022 m. vasario 21 d. Nr. 429-55
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja) atstovo Y. Y. (toliau – pareiškėjo atstovas) pateiktą kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir „Swedbank“, AB, (toliau – bankas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2002 m. rugsėjo 26 d. pareiškėja atnaujino ir pasirašė su banku Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį, kuria remiantis pareiškėja banke turi atidarytą sąskaitą Nr. (*duomenys neskelbtini*). Fizinio asmens banko sąskaitos sutarties neatskiriamos dalys yra Banko klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrosios sąlygos (toliau – Bendrosios sąlygos) ir Banko mokėjimo paslaugų teikimo sąlygos (toliau – Mokėjimo sąlygos).

Banko 2021 m. sausio 11 d. sprendimu pareiškėja buvo įtraukta į rizikos mažinimo programą – su pareiškėja draudžiama sudaryti visas naujas sutartis, išskyrus kasdieninės bankininkystės.

2021 m. kovo 9 d. bankas kreipėsi į pareiškėją su prašymu pateikti informaciją ir dokumentus, kuriais galėtų pagrįsti 2020 m. spalio 16 d. operaciją banko sąskaitoje su Z. Z. Įvertinus pareiškėjos pateiktus duomenis, 2021 m. kovo 18 d. buvo priimtas sprendimas tęsti dalykinius santykius su pareiškėja paliekant rizikos mažinimo priemones, t. y. nustatant, kad pareiškėjai bus teikiamos kasdienės bankininkystės paslaugos, o jeigu pareiškėja norėtų didesnės apimties paslaugų, tokį pareiškėjos prašymą reikėtų svarstyti papildomai.

2021 m. liepos 13 d. pareiškėja kartu su ją lydinčiu asmeniu lankėsi banko klientų aptarnavimo padalinyje ir ketino atlikti 20 000 Eur mokėjimą į ją lydinčio asmens banko sąskaitą. Bankas, kai kilo įtarimų, kad tikrasis mokėjimo operacijų iniciatorius ir vykdytojas, pasinaudojant pareiškėjos banke atidaryta sąskaita, yra pareiškėją lydintis asmuo, atsisakė atlikti prašomą operaciją.

2021 m. liepos 14 d. bankas kreipėsi į pareiškėją su prašymu pateikti atsakymus į klausimus bei pateikti raštiškus paaiškinimus, tarp jų ir dėl ketintos atlikti, bet banko neįvykdytos mokėjimo operacijos, taip pat pateikti nurodytus dokumentus: 1) rašytinį paaiškinimą, kas pareiškėją sieja su A. A., kur, kada ir kaip pareiškėja užmezgė su juo dalykinius santykius, kokie šių santykių palaikymo tikslai (priežastys), pareiškėjos buvo paprašyta pateikti sutartį (preliminarią sutartį), pagrindžiančią pareiškėjos sąskaitoje 2021 m. birželio 10 d. įvykusią 20 000 Eur piniginę operaciją; 2) rašytinį paaiškinimą apie 2021 m. birželio 11 d. į pareiškėjos sąskaitą įneštų 20 000 Eur grynujų pinigų kilmę (šaltinius), nurodant: iš ko, kada ir už ką gauta (pagal kokias sutartis ar sandorius) aptariama suma, ir pateikti dokumentus, pagrindžiančius į sąskaitą įneštų grynujų pinigų kilmę; 3) rašytinį paaiškinimą, kas pareiškėją sieja su B. B., kur, kada ir kaip pareiškėja užmezgė su juo dalykinius santykius. Jeigu tai pareiškėjos šeimos narys, nurodyti giminystės ryšį bei paaiškinti, kur ir kokiems tikslams bus panaudoti B. B. paskolinti 10 000 Eur; 4) rašytinį paaiškinimą apie ketintą (ketinamą) įvykdyti piniginę operaciją (kurią bankas 2021 m. liepos 13 d. atsisakė įvykdyti), paaiškinti, kokie ryšiai pareiškėją sieja su lėšų gavėju, koku tikslu turėjo būti pervestos (ketinamos pervesti) lėšos ir kt.

Atsakydama į banko prašymą pateikti papildomą informaciją, 2021 m. liepos 14 d. raštu pareiškėja pateikė paaiškinimus.

2021 m. rugsėjo 2 d. apsilankymo banko klientų aptarnavimo padalinyje metu pareiškėja siekė atlikti 30 000 Eur sumos kredito pervedimą. Banko prašymu pareiškėjai nepateikus banko

nurodytų mokėjimą pagrindžiančių dokumentų (ryšių su pinigų gavėju ir inicijuojamos mokėjimo operacijos paskirties), bankas atsisakė įvykdyti pareiškėjos inicijuotą mokėjimo nurodymą.

2021 m. rugsėjo 9 d. pareiškėja atsiuntė bankui elektroninį laišką, kuriame pakartotinai paprašė atlikti 30 000 Eur mokėjimą, t. y. apmokėti (*duomenys neskelbtini*) 2021 m. rugsėjo 6 d. išrašytą išankstinę sąskaitą ir atlikti kitus mokėjimus. Minėtoje išankstinėje sąskaitoje buvo nurodyta, kad prekių pagal aptariamą išankstinę sąskaitą pardavėjas yra (*duomenys neskelbtini*), o pirkėjas – (*duomenys neskelbtini*), kurios kodas (*duomenys neskelbtini*).

2021 m. rugsėjo 17 d. pareiškėja atvyko į banko klientų aptarnavimo padalinį su prašymu pakeisti Elektroninių paslaugų teikimo sutarties Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Elektroninių paslaugų teikimo sutartis) sąlygas ir padidinti su pareiškėja susitartą taikyti mokėjimo operacijų mėnesio bei dienos limitą arba atlikti 21 000 Eur mokėjimo nurodymą, viršijantį pareiškėjos Elektroninių paslaugų teikimo sutartyje nurodytus limitus. Pareiškėją aptarnavusi banko darbuotoja atsisakė nedelsiant įvykdyti pareiškėjos prašymą pakeisti Elektroninių paslaugų teikimo sutartį ir paaiškino, kad, nesant atskiro kompetentingų asmenų sprendimo, bankas negali pasirašyti su pareiškėja jos norimų Elektroninių paslaugų teikimo sutarties pakeitimų.

2021 m. rugsėjo 23 d. ir 2021 m. spalio 8 d. pareiškėjos atstovas pateikė bankui prašymus pakeisti su pareiškėja sudarytos Elektroninių paslaugų teikimo sutarties sąlygas arba įvykdyti pareiškėjos inicijuotą 21 000 Eur kredito pervedimą.

Atsakydamas į pareiškėjos atstovo pateiktus prašymus, bankas 2021 m. spalio 14 d. raštu Nr. (*duomenys neskelbtini*), kuris buvo pateiktas pareiškėjai banko interneto banko žinute, pateikė paaiškinimus dėl pareiškėjos pateiktų prašymų, pažymėdamas, kad bankui nėra priimtinos piniginės operacijos, kuriose dalyvauja asmenys, nesusiję su vykdomais atsiskaitymais. Minėtu raštu bankas, atsižvelgdamas į nustatytą aplinkybę, kad pareiškėja 2021 m. spalio 1 d. atliko 10 000 Eur mokėjimą (*duomenys neskelbtini*) pagal išankstinę sąskaitą Nr. (*duomenys neskelbtini*), kartu paprašė pareiškėjos iki 2021 m. spalio 21 d. paaiškinti, koku teisiniu pagrindu buvo atliktas anksčiau nurodytas mokėjimas, bei pateikti paaiškinimus pagrindžiančius dokumentus. Pareiškėjos taip pat buvo prašoma paaiškinti, kokie dalykiniai santykiai ar kitos sąsajos pareiškėją sieja su lėšų gavėju (*duomenys neskelbtini*) bei su (*duomenys neskelbtini*), pateikti sąsajas ir (ar) sandorius pagrindžiančius papildomus dokumentus (sutartis). Pareiškėjos buvo prašyta paaiškinti, kodėl bankui jau pateiktoje 2021 m. rugsėjo 6 d. išankstinėje sąskaitoje, pagal kurią atliktas mokėjimas, pirkėja yra nurodyta ne pareiškėja, o (*duomenys neskelbtini*).

Atsakydama į paklausimą, pareiškėja 2021 m. spalio 17 d. atsiuntė elektroninį laišką, kuriame buvo paaiškinta, kad pareiškėja 2021 m. spalio 1 d. iš dalies apmokėjo ir turi galutinai apmokėti prie elektroninio laiško pridėtą 2021 m. rugsėjo 8 d. išrašytą išankstinę sąskaitą.

2021 m. lapkričio 4 d. bankas interneto banko žinute pateiktu 2021 m. lapkričio 4 d. raštu (*duomenys neskelbtini*) ir paštu informavo pareiškėją apie sprendimą nutraukti dalykinius santykius.

Pareiškėja nesutinka su banko sprendimu nutraukti dalykinius santykius. Kreipimesi nurodoma, kad pareiškėja ne kartą yra patyrusi banko spaudimą nutraukti dalykinius santykius (visas banko su pareiškėja sudarytas sutartis). Pareiškėjos atstovas teigia, kad kitos sąskaitos, į kurią bankas galėtų pervesti pareiškėjos lėšas, esančias banko mokėjimo sąskaitoje, pareiškėja neturi, ir kad pareiškėja turi vykdyti savo sutartinius įsipareigojimus, kuriems mokėjimo paslaugų gavimas, dėl kurių susitarta tarp pareiškėjos ir banko sudarytose sutartyse dėl mokėjimo paslaugų teikimo, yra būtinas. Kreipimesi taip pat nurodoma, kad dėl pareiškėjai nežinomų priežasčių bankas apribojo jos galimybę vykdyti mokėjimo operacijas visa apimtimi, todėl pareiškėja negalėjo pervesti lėšų nei už komunalines paslaugas, nei įvykdyti kitų, jai būtinų ir sutartimis prisiimtų įsipareigojimų. Pareiškėjos atstovas pažymi, kad pareiškėja yra sąžininga sutartinių santykių su banku šalis, vykdo prisiimtus sutartinius įsipareigojimus, todėl yra pateikusi bankui visą reikalingą informaciją, kuri būtina įgyvendinant kliento pažinimo reikalavimus, o bankas yra nustatęs pareiškėjos tapatybę. 2021 m. kovo 9 d. bankui pareikalavus, pareiškėja pateikė įrodymus dėl lėšų (turto) įgijimo pagrindų bei šaltinių ir, tą padarius, pareiškėjai tą kartą buvo gražintas jos sutartinis mokėjimo operacijų limitas. Pareiškėjos atstovo vertinimu, bankui neberibojant pareiškėjai šalių sudaryta sutartimi suteiktų teisių, laikytina, kad bankas jokių neteisėtų, įstatymams prieštaraujančių pareiškėjos veiksmų, naudojantis banko paslaugomis, nenustatė, be to, bankas jokių minimų pažeidimų pareiškėjai

nei raštu, nei žodžiu banko padalinyje niekada nėra nurodęs.

Pareiškėjos atstovas atkreipė dėmesį, kad 2021 m. rugsėjo 23 d. pareiškėja per savo atstovą pateikė prašymą bankui dėl operacijos limitų padidinimo ir (ar) mokėjimo operacijos, viršijančios pareiškėjos mėnesinį mokėjimo operacijų limitą, atlikimo, pakartotinai pateikiant kontrahento išrašytą ir apmokėjimui pateiktą sąskaitą, kuri patvirtina pareiškėjos ir lėšų gavėjo sudarytą teisėtą sandorį. Pasikeitus pareiškėjos mokėjimo poreikiams, pareiškėja banko prašė padidinti tarp pareiškėjos ir banko sutartą mokėjimo operacijų limitą iki 30 000,00 Eur, tačiau pareiškėjos teisėtam atstovui 2021 m. rugsėjo 29 d. susiekus su banko atstove, telefoninio pokalbio metu buvo gautas atsakymas, kad pareiškėjos pateiktas prašymas apskritai nebus nagrinėjamas, pareiškėjos atstovo teigimu, visiškai nedetalizuojant priežasčių, nepaisant to, kad prašymas buvo parengtas ir pateiktas vadovaujantis banko Bendrosiomis bei Mokėjimo sąlygomis. 2021 m. spalio 1 d. pareiškėjai su teisėtu atstovu atvykus į banko padalinį, banko vadybininkė pareiškėjai žodžiu nurodė, kad abu jos prašymai (padidinti mokėjimo operacijų limitus ir (ar) leisti atlikti mėnesinius mokėjimo operacijų limitus viršijantį mokėjimo pavedimą) netenkinami, nenurodant tokio sprendimo priežasčių. Pareiškėjos atstovo teigimu, vadybininkė papildomai nurodė, kad bankas siūlo pareiškėjai jos pačios valia nutraukti su banku sudarytas sutartis, nes kitu atveju bankas ir toliau „maksimaliai stengsis apsunkinti“ pareiškėjai banko suteikiamų paslaugų įgyvendinimą. Pareiškėjo atstovo vertinimu, nėra suprantamos priežastys, dėl kurių bankas taip elgiasi su garbingo amžiaus pareiškėja, kuri būdama vartotoja, yra silpnesnioji sutartinių santykių šalis, ir tokie banko veiksmai ne tik sukuria daug nepatogumų pareiškėjai, apsunkina jai sutartinių įsipareigojimų vykdymą, bet ir sukelia daug neigiamų išgyvenimų. Pareiškėjos atstovo teigimu, dėl šios priežasties pareiškėja pagrįstai mano, kad bankas dėl nepagrįsto savo elgesio ir sutartinių įsipareigojimų nevykdymo pažeidžia pareiškėjos teises ir teisėtus lūkesčius.

Pareiškėjos atstovas atkreipia dėmesį, kad bankas 2021 m. lapkričio 4 d. raštu (*duomenys neskelbtini*) informuodamas pareiškėją apie dalykinių santykių nutraukimą, tik formaliai nurodė, kad dalykinių santykių su pareiškėja tęsimas bankui yra nepriimtinas bei kelia riziką teisėtiems banko interesams. Papildomai minėtame rašte bankas nurodė visus Bendrosiose ir Mokėjimo sąlygose išvardytus dalykinių santykių nutraukimo pagrindus, tačiau nedetalizavo, kokių būtent kriterijų pareiškėja neatitiko, ir taip visiškai apribojo pareiškėjos teisę gintis nuo nepagrįsto jos, kaip vartotojos, teisių suvaržymo.

Pareiškėjos atstovas taip pat pabrėžia, kad bankas, nustatydamas, jog su pareiškėja tęsimi dalykiniai santykiai neleistų bankui tinkamai įgyvendinti teisės aktuose įtvirtintos pareigos užtikrinti tinkamą pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją, todėl santykių tęsimas bankui yra nepriimtinas bei kelia riziką teisėtiems banko interesams, turėjo atlikti pareiškėjos individualų pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimą. Pareiškėjos atstovas mano, kad ginčas tarp pareiškėjos ir banko kilo tada, kai pareiškėja banko paprašė leisti atlikti vienkartinę mokėjimo operaciją už buitines prekes pardavėjui pagal Lietuvos Respublikoje prekybos paslaugas teikiančio kontrahento išrašytą PVM sąskaitą faktūrą arba kad bankas padidintų pareiškėjos mokėjimo operacijų limitus ir pareiškėja pati galėtų atlikti tokios dydžio mokėjimo pavedimą, tačiau bankas nė vieno iš prašymų netenkino ir pareiškė pareiškėjai apie dalykinių santykių nutraukimą. Pareiškėjos atstovas daro prielaidą, kad bankas arba išvelgė pareiškėjos keliamą riziką bankui apskritai, arba labiau tikėtina, kad bankas nustatė konkrečios pareiškėjos atliekamos operacijos riziką, tačiau priežasčių bankas pareiškėjai niekada nedetalizavo ir nenurodė, dėl ko pareiškėja galėtų tinkamai apsiginti nuo nepagrįsto banko pareiškėjos teisių suvaržymo.

Kreipimesi pažymima, kad pareiškėja bankui yra pateikusi visus dokumentus, pagrindžiančius jos sudarytus sandorius (atliekamas mokėjimo operacijas), noriai ir laiku visada teikė visus paaiškinimus dėl bet kokių banko keliamų prašymų. Pareiškėja nesutinka su banko sprendimu ir mano, kad bankas piktnaudžiauja savo teisėmis, nes be jokio teisinio pagrindo, tik prisidengdamas formaliais pagrindais, nutraukia su pareiškėja sutartį, nepaaiškindamas, kokios kasdienės pareiškėjos vykdytos mokėjimo operacijos arba pirkimo sandoriai buitines prekėms įsigyti galėjo būti įvertinti kaip aukščiausio lygio rizikingi sandoriai pinigų plovimo ir teroristų finansavimo vertinimo kontekste. Pareiškėja prašo rekomenduoti bankui panaikinti sprendimą dėl dalykinių santykių nutraukimo ir atlyginti pareiškėjos išlaidas, kurias ji patyrė vykdant neteisminį ginčo nagrinėjimą Lietuvos banke, t. y. 605 Eur už advokato teisinę pagalbą.

Bankas nesutinka tenkinti pareiškėjos reikalavimo. Atsiliepime bankas nurodo, kad įvertinęs dalykinių santykių su pareiškėja vykdymo metu surinktus įrodymus, bankas nusprendė, kad išlieka nuolatinė bankui nepriimtina rizika (grėsmė), kad pareiškėjos sąskaita

naudosis tretieji asmenys (ne sąskaitos savininkė), t. y. jos sąskaitoje bus laikomos ar į ją pateks ne sąskaitos savininkei priklausančios lėšos ir (arba) šioje sąskaitoje bus vykdomos piniginės operacijos, nesusijusios su pareiškėjos vykdoma veikla ar sandoriais. Bankas nusprendė, kad toliau teikdamas pareiškėjai finansines paslaugas negalėtų tinkamai įgyvendinti teisės aktuose įtvirtintos pareigos užtikrinti tinkamą pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją, todėl dalykinių santykių tęsimas su pareiškėja bankui yra nepriimtinas bei kelia riziką teisėtiems banko interesams. Dėl to bankas nuo 2022 m. sausio 11 d. bet kurią iš po šios datos einančių 5 darbo dienų nutrauks dalykinius santykius su pareiškėja. Bankas nurodė, kad sprendimas nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja buvo grindžiamas Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo (PPTFPĮ) 9 straipsnio 18 dalimi ir 18 straipsniu, Lietuvos banko valdybos 2020 m. sausio 30 d. nutarimu Nr. 03-15 patvirtintais Finansų rinkos dalyviams skirtais nurodymais, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (arba) teroristų finansavimui (toliau – Nurodymai), Bendrųjų sąlygų 4.1.1 ir 4.1.2 papunkčiais, kurie nustato, kad, atsižvelgiant į banko kliento ir visuomenės interesus, bankas turi teisę apriboti ratą asmenų, su kuriais bankas yra susijęs sutartiniais santykiais ir (ar) kuriems teikia paslaugas, ir kad atsižvelgiant į visuotinai pripažintą sutarties laisvės principą, bankas turi teisę pasirinkti, su kokiais asmenimis sudaryti sutartis arba atsisakyti jas sudaryti, taip pat Bendrųjų sąlygų 4.3.1 papunkčiu, kuris nustato, kad bankas visais atvejais turi teisę nutraukti paslaugų teikimą konkrečiam klientui ir (ar) dalykinius santykius su konkrečiu klientu, jeigu to reikalauja teisės aktai, arba dėl svarbių priežasčių, nurodytų Bendrųjų sąlygų 4.1.4 ir 4.1.5 papunkčiuose. Sprendimas nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja buvo priimtas ir vadovaujantis Mokėjimo sąlygos 8.4 papunkčiu, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso normomis, įskaitant, bet neapsiribojant 6.156 straipsniu, bei Bendrųjų sąlygų 4.3 papunkčiu. Bankas mano, kad Fizinio asmens banko sąskaitos sutartis ir dalykiniai santykiai su pareiškėja nutraukti teisėtai, t. y. remiantis Fizinio asmens banko sąskaitos sutartyje ir teisės aktuose numatytais pagrindais, todėl prašo pareiškėjos reikalavimą atmesti kaip nepagrįstą.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių (toliau – Taisyklės) 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Lietuvos bankas, vykstant ginčo nagrinėjimo procesui, neatlieka Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 42¹ straipsnyje reglamentuojamų patikrinimų, skirtų nustatyti ir įvertinti faktines aplinkybes dėl Lietuvos banko prižiūrimo finansų rinkos dalyvio galimo Lietuvos banko kompetencijai priskirtų teisės aktų reikalavimų pažeidimo. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Remiantis kreipimesi ir kartu su juo pateiktuose dokumentuose dėstomomis aplinkybėmis, darytina išvada, kad ginčas tarp šalių kilo dėl banko sprendimo nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja ir uždaryti banke esančią pareiškėjos sąskaitą. Pareiškėja nesutinka su šiuo banko sprendimu, kurį bankas grindžia reikalavimų, nustatytų PPTFPĮ, vykdymu, taip pat šalių sudarytos Fizinio asmens banko sąskaitos sutarties (ją sudarančių dokumentų) nuostatomis. Pareiškėja mano, kad toks banko sprendimas yra nepagrįstas ir dėl to neteisėtas. Atsižvelgdama į tai, pareiškėja banko atžvilgiu reiškia reikalavimą panaikinti sprendimą nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja ir atlyginti atstovavimo išlaidas.

Dėl banko veiksmų, priimant sprendimą nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja ir uždaryti jos sąskaitą banke, teisėtumo ir pagrįstumo.

PPTFPĮ 9 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai privalo imtis priemonių ir nustatyti bei patikrinti kliento ir naudos gavėjo tapatybę minėtoje nuostatoje nurodytais atvejais, tarp jų ir prieš pradėdami dalykinius santykius (1 punktą), kai kyla abejonių dėl anksčiau gautų kliento ir naudos gavėjo tapatybės duomenų teisingumo ar autentiškumo, (6 punktą) ir bet kuriuo kitu atveju, kai kyla įtarimų, kad yra, buvo ar bus vykdoma pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo veika (7 punktą). PPTFPĮ 9 straipsnio 16 dalyje nustatyta, kad finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai visais atvejais privalo vykdyti nuolatinę kliento dalykinių santykių stebėseną, įskaitant sandorių, kurie buvo sudaryti tokių santykių metu, tyrimą, siekiant užtikrinti, kad vykdomi sandoriai atitiktų finansų įstaigų ar kitų

įpareigotųjų subjektų turimą informaciją apie klientą, jo verslą, rizikos pobūdį ir lėšų šaltinį. Remiantis PPTFPĮ 9 straipsnio 18 dalimi, finansų įstaigoms ir kitiems įpareigotiesiems subjektams draudžiama vykdyti sandorius per banko sąskaitas, užmegzti ar tęsti dalykinius santykius, vykdyti sandorius, kai jie neturi galimybių įvykdyti šiame straipsnyje nustatytą reikalavimą: jeigu klientas šio įstatymo nustatytais atvejais nepateikia duomenų, patvirtinančių jo tapatybę, jeigu pateikia ne visus duomenis arba jie yra neteisingi, jeigu klientas ar jo atstovas vengia pateikti informaciją, reikalingą jo tapatybei nustatyti, slepia naudos gavėjo tapatybę ar vengia pateikti informaciją, reikalingą naudos gavėjo tapatybei nustatyti, arba pateiktų duomenų tam neužtenka; taip pat jeigu finansų įstaiga ar kitas įpareigotasis subjektas negali užtikrinti šio straipsnio 12–16 dalyse nurodytų reikalavimų vykdymo. Be to, remiantis PPTFPĮ 9 straipsnio 17 dalimi, siekiant užtikrinti, kad kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymo metu pateikti dokumentai, duomenys ar informacija yra tinkami ir aktualūs, jie finansų įstaigų ir kitų įpareigotųjų subjektų privalo būti nuolat peržiūrimi ir atnaujinami. Minėto straipsnio 23 dalyje taip pat nustatyta, kad finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymo priemonės privalo taikyti ne tik naujiems, bet ir esamiems klientams, atsižvelgdami į rizikos lygį, iškilus naujoms aplinkybėms ar atsiradus naujai informacijai, susijusiai su kliento, naudos gavėjo rizikos lygio nustatymu, jų tapatybės informacija, jų veikla ir kitomis reikšmingomis aplinkybėmis. PPTFPĮ 29 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai privalo nustatyti atitinkamą vidaus politiką ir vidaus kontrolės procedūras, be kitų nurodytų, susijusias su klientų ir naudos gavėjų tapatybės nustatymu ir tikrinimu, rizikos vertinimu, rizikos valdymu atsižvelgiant į šio straipsnio 2 dalyje nustatytas rizikos rūšis, dalykinių santykių ir (arba) operacijų stebėsenos organizavimu.

Taigi, pirmiau nurodytos PPTFPĮ nuostatos įtvirtina finansų įstaigų pareigą vykdyti nuolatinę savo klientų dalykinių santykių stebėseną, siekiant užtikrinti, kad vykdomi sandoriai atitiktų finansų įstaigų ar kitų įpareigotųjų subjektų turimą informaciją apie klientą, jo verslą, rizikos pobūdį ir lėšų šaltinį, finansų įstaigoms taip pat draudžiama užmegzti ar tęsti dalykinius santykius, vykdyti sandorius, kai jos neturi galimybių įvykdyti minėtame įstatyme nustatytą reikalavimą. Atkreiptinas dėmesys, kad PPTFPĮ nuostatos nedetalizuoja būdų, kuriais turėtų būti užtikrinamas pirmiau minėto įstatymo keliamų reikalavimų vykdymas, tačiau finansų įstaigos ir kiti PPTFPĮ nurodyti subjektai įpareigojami imtis visų kryptingų ir proporcingų priemonių patiriamai rizikai, kaip ji apibrėžta PPTFPĮ, mažinti ir valdyti. Tokios priemonės gali apimti ribojimų naudotis finansinėmis paslaugomis taikymą, papildomos informacijos ir (arba) dokumentų iš klientų reikalavimą, kliento ir (arba) kliento naudai inicijuojamų mokėjimo operacijų stabdymą ir pan., o tam tikrais atvejais, nesant galimybės kitomis priemonėmis suvaldyti keliamos rizikos, įgyvendinant PPTFPĮ nustatytus reikalavimus, – dalykinių santykių su klientu nutraukimą.

Remiantis ginčo byloje esančiais duomenimis, bankas 2021 m. lapkričio 4 d. interneto banko žinute ir paštu pateiktu 2021 m. lapkričio 4 d. raštu Nr. (*duomenys neskelbtini*) „Dėl dalykinių santykių nutraukimo“ informavo pareiškėją, kad vadovaujantis PPTFPĮ 9 straipsnio 18 dalimi, 18 straipsniu, kitais teisės aktais, taip pat šalių sudarytos Fizinio asmens banko sąskaitos sutarties neatskiriama dalimi esančių Bendrųjų sąlygų 3.4.8, 4.1.4, 4.1.5 ir 4.3 papunkčiais bei Mokėjimo sąlygų 8.4 papunkčiu, ir atsižvelgiant į tai, kad dalykinių santykių tęsimas su pareiškėja yra nepriimtinas bankui ir kelia riziką teisėtiems banko interesams, bankas priėmė sprendimą nuo 2022 m. sausio 11 d. bet kurią iš nuo šios datos einančių 5 darbo dienų nutraukti su pareiškėja dalykinius santykius.

Pareiškėjos atstovas, pagrįsdamas pareiškėjos banko atžvilgiu keliamą reikalavimą, kreipimesi nurodė, kad informuodamas pareiškėją apie dalykinių santykių nutraukimą, bankas pirmiau minėtame rašte tik formaliai nurodė, kad dalykinių santykių su pareiškėja tęsimas bankui yra nepriimtinas bei kelia riziką teisėtiems banko interesams, tačiau nedetalizavo, kokių būtent banko taikomų kriterijų pareiškėja ir (ar) jos vykdytos mokėjimo operacijos arba pirkimo sandoriai neatitiko ir taip visiškai apribojo pareiškėjos teisę gintis nuo nepagrįsto jos, kaip vartotojos, teisių suvaržymo. Kreipimesi pažymima, kad pareiškėja bankui yra pateikusi visus dokumentus, pagrindžiančius jos sudarytus sandorius, noriai ir laiku visada teikė visus paaiškinimus dėl bet kokių banko prašymų. Taigi, pareiškėja nesutinka su banko sprendimu ir mano, kad bankas piktnaudžiauja savo teisėmis, be jokio teisinio pagrindo nutraukdamas tiek dalykinius santykius, tiek banke atidarytą pareiškėjos sąskaitą.

Vertinant banko sprendimo nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja pagrįstumą, ginčo nagrinėjimo metu nustatyta, kad ginčas tarp šalių kilo, kai pareiškėja kreipėsi į banką ir prašė padidinti pareiškėjai nustatytus mokėjimo operacijų mėnesio ir dienos limitus arba atlikti

kredito pervedimą, kurio suma yra 30 000,00 Eur. Prašymus pareiškėja bankui pateikė tiek žodžiu banko padalinyje, tiek raštu. Be to, 2021 m. rugsėjo 23 d. prašyme ir 2021 m. spalio 8 d. skunde pareiškėja pakartotinai prašė banko padidinti mėnesio limitą mokėjimo operacijoms atlikti iki 30 000,00 Eur ir įvykdyti 21 000,00 Eur kredito pervedimą, skundą išnagrinėti iš esmės, be kita ko, pateikti banko atsisakymo tenkinti pareiškėjos prašymus motyvus. Bankas, atsakydamas pareiškėjai 2021 m. spalio 14 d. raštu, atsisakė patenkinti pareiškėjos prašymus ir paprašė pateikti papildomų paaiškinimų ir dokumentų, kurie pagrįstų prašomą įvykdyti mokėjimo operaciją, o 2021 m. lapkričio 4 d. raštu Nr. (*duomenys neskelbtini*) informavo pareiškėją apie sprendimą nuo 2022 m. sausio 11 d. nutraukti su pareiškėja dalykinius santykius.

Bankas, pateikdamas paaiškinimus tiek dėl atsisakymo įvykdyti pareiškėjos prašomas mokėjimo operacijas, tiek dėl priimto sprendimo nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja, atsiliepime Lietuvos bankui, taip pat ir 2021 m. spalio 14 d. teiktame atsakyme pareiškėjai nurodė, kad pareiškėja, pateikdama informaciją, pagrindžiančią siekiamą atlikti mokėjimo operaciją, pateikė prieštarigus duomenis: pateiktoje (*duomenys neskelbtini*) išankstinėje sąskaitoje faktūroje, pareiškėja nebuvo nurodyta kaip pirkėja – pirkėjo pavadinimas buvo nurodytas kaip (*duomenys neskelbtini*), o pirkėjo kodas (*duomenys neskelbtini*). Bankas pabrėžė, kad jam nėra priimtinos piniginės operacijos, kuriose dalyvauja asmenys, nesusiję su vykdomais atsiskaitymais, ir kuriose sunku arba neįmanoma nustatyti galutinių (tikrųjų) piniginės operacijos naudos gavėjų. Bankas pažymėjo ir tai, kad Juridinių asmenų registre nei aptariamoms mokėjimo operacijos inicijavimo metu, nei šiuo metu nėra įregistruoto tokio juridinio asmens, kurio vardu ir pagal nurodytą juridinio asmens kodą pareiškėja pateikė mokėjimo nurodymą. Bankui paprašius pareiškėjos paaiškinti, kokie dalykiniai santykiai ar kitos sąsajos sieja pareiškėją su lėšų gavėju (*duomenys neskelbtini*) ir su (*duomenys neskelbtini*), bei pateikti šias sąsajas (sandorius) pagrindžiančius papildomus dokumentus (sutartis), pareiškėja pateikė kitą sąskaitą faktūrą, kurioje pirkėja buvo nurodyta vėl ne pareiškėja, bet C. C. Sandorius su (*duomenys neskelbtini*) bei su (*duomenys neskelbtini*) pagrindžiantys dokumentai pateikti nebuvo.

Bankas taip pat pažymėjo, kad jam buvo kilę įtarimų ir dėl galimai pareiškėjos mokėjimo sąskaitoje ne pareiškėjai priklausančių lėšų laikymo: pareiškėja siekė atlikti mokėjimo operaciją, kurios gavėju buvo nurodytas pareiškėjos sūnus B. B. Bankui pasirodė įtartina, kad piniginė operacija galimai vykdoma per pareiškėjos sąskaitą trečiojo asmens (pareiškėjos sūnaus) vardu, kuris ir yra tikrasis sandorio dalyvis, o pareiškėjos sąskaita buvo tiesiog naudojama sandoriui įvykdyti.

Bankas, įvertinęs pirmiau išdėstytas aplinkybes, nusprendė, kad išlieka nuolatinė bankui nepriimtina rizika (grėsmė), jog pareiškėjos mokėjimo sąskaita naudosis tretieji asmenys (ne mokėjimo sąskaitos savininkė), t. y. jos sąskaitoje bus laikomos (ar į ją pateks) ne sąskaitos savininkei priklausančios lėšos ir (arba) šioje sąskaitoje bus vykdomos piniginės operacijos, nesusijusios su pareiškėjos vykdoma veikla ir (arba) sandoriais, taigi bus vykdomi trišaliai mokėjimai, kuriose sunku arba neįmanoma nustatyti galutinių (tikrųjų) piniginės operacijos naudos gavėjų. Bankas, atsižvelgdamas ir į tai, kad pareiškėjos pateikiamuose dokumentuose nurodyta informacija yra prieštaringa, įvertino pareiškėjos keliamą riziką kaip nepriimtina ir nesuderinama su pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją reglamentuojančių teisės aktų reikalavimais ir, vadovaudamasis PPTFPĮ 9 straipsnio 18 dalimi ir 18 straipsniu, Nurodymais, taip pat banko Bendrųjų sąlygų 3.4.8, 4.1.4, 4.1.5 ir 4.3 papunkčiais bei Mokėjimo sąlygų 8.4 papunkčiu, priėmė sprendimą dalykinius santykius su pareiškėja nutraukti.

Vertinant banko Lietuvos bankui pateiktus paaiškinimus, darytina išvada, kad bankas sprendimą nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja ir uždaryti jos sąskaitą banke priėmė siekdamas užtikrinti tinkamą PPTFPĮ nustatytų prievolių vykdymą, pačios Fizinio asmens banko sąskaitos nutraukimą pagrįsdamas šios šalių sutarties ir ją sudarančių dokumentų nuostatomis.

Atsižvelgiant į pirmiau aptartas ginčo nagrinėjimo metu nustatytas aplinkybes, lėmusias banko sprendimą nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja, kaip nepagrįstas vertintinas kreipimesi nurodytas argumentas, kad pareiškėja bankui yra pateikusi visus dokumentus, pagrindžiančius jos sudarytus sandorius, bei visus paaiškinimus dėl banko prašymų. Kaip minėta pirmiau, bankas sprendimą nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja priėmė įvertinęs, kad pareiškėjos pateikiami dokumentai dėl juose nurodytos informacijos vertintini kaip prieštaringi. Be to, kaip nurodo bankas atsiliepime, pareiškėja: 1) atsakydama į banko 2021 m. liepos 14 d. pateiktus klausimus, nepaaiškino jokių aplinkybių, susijusių su 2021 m. liepos 13 d. ketintu atlikti lėšų pervedimu į ją atlydėjusio asmens (sūnaus B. B.) sąskaitą, ir

nepašalino iškilusių įtarimų, kad pareiškėjos sąskaitoje yra ne pareiškėjai, bet ją į banko padalinį atlydėjusiam asmeniui priklausančios lėšos, kurios ir turėjo būti pervestos į jo sąskaitą; 2) banko pateiktais duomenimis, 2021 m. rugsėjo 2 d. apsilankiusi banko klientų aptarnavimo padalinyje, pareiškėja pageidavo atlikti 30 000 Eur sumos mokėjimą, tačiau negalėjo paaiškinti savo ryšių su pinigų gavėju ir inicijuojamos mokėjimo operacijos paskirties, o bankui paprašius pateikti dokumentus, pagrindžiančius mokėjimą, pareiškėja jų negalėjo pateikti, todėl pareiškėjos inicijuotas mokėjimo nurodymas nebuvo įvykdytas; 3) 2021 m. rugsėjo 9 d. el. paštu pareiškėja atsiuntė bankui pakartotinį prašymą atlikti 30 000 Eur kredito pervedimo operaciją, pateikdama 2021 m. rugsėjo 6 d. išankstinę sąskaitą, kuri buvo išrašyta jau po to, kai pareiškėja pirmą kartą kreipėsi į banką dėl tos pačios mokėjimo operacijos įvykdymo, ir negalėjo paaiškinti savo ryšių su pinigų gavėju ir inicijuojamos mokėjimo operacijos paskirties; 4) atsakydama į banko 2021 m. spalio 14 d. rašte Nr. (*duomenys neskelbtini*) pateiktus paklausimus, pareiškėja pateikė paaiškinimus dėl ją siejančių sąsajų su 2021 m. rugsėjo 8 d. išrašytoje išankstinėje sąskaitoje nurodyta prekių pirkėja, tačiau, vadovaujantis banko pateiktais duomenimis, nepateikė jokių mokėjimą pagrindžiančių įrodymų.

Pareiškėjos atstovas taip pat mano, kad bankas privalo tiksliai įvardyti ir motyvuoti, koks įvykis paskatino banką priimti sprendimą nutraukti dalykinius santykius, kaip ir visas su pareiškėja sudarytas sutartis, bei uždaryti jos banke esančią sąskaitą. Taigi, pareiškėjos atstovo vertinimu, banko sprendimas, išdėstytas pareiškėjai skirtame 2021 m. lapkričio 4 d. rašte Nr. (*duomenys neskelbtini*), yra nemotyvuotas, nepagrįstas ir dėl to neteisėtas, nes jame nėra nurodomos konkrečios priežastys, lėmusios atitinkamą banko sprendimą. Vis dėlto aplinkybė, kad bankas nepateikė pareiškėjai išsamesnių paaiškinimų dėl savo sprendimo nutraukti dalykinius santykius negalėtų būti vertinama kaip banko prievolių, nustatytų PPTFPĮ, ar jo sutartinių įsipareigojimų pažeidimas, nes nei PPTFPĮ, nei ginčo šalių sudarytoje sutartyje (Bendrosiose sąlygose) pareiga bankui detaliai informuoti klientus (šiuo atveju – pareiškėją) ir (ar) išsamiai paaiškinti priežastis, nulėmusias sprendimą nutraukti dalykinius santykius, nenustatyta. Dar daugiau – ginčo nagrinėjimo metu nenustatyta jokių duomenų, kurie pagrįstų, kad bankas būtų pažeidęs ir (ar) netinkamai vykdęs pinigų plovimą ir teroristų finansavimo prevenciją reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus. Priešingai, bankas kartu su atsiliepimu Lietuvos bankui pateikė duomenis, kurie patvirtina, kad bankas, siekdamas įgyvendinti pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos reikalavimų vykdymą, ėmėsi veiksmų – vykdė tyrimą, siekdamas pažinti pareiškėją, kaip savo klientę, prašė pareiškėjos pateikti duomenis, kurie padėtų nustatyti tiek su pareiškėja susiklosčiusių dalykinių santykių pobūdį, tiek pareiškėjos lėšų kilmės šaltinį, tiek jos inicijuojamų mokėjimo operacijų pobūdį.

Kaip minėta pirmiau, PPTFPĮ neįtvirtina konkrečių būdų ir priemonių, kuriomis turėtų būti užtikrinamas pirmiau minėto įstatymo keliamų reikalavimų vykdymas. Kadangi PPTFPĮ nustatyti reikalavimai yra taikomi finansų įstaigoms ir kitiems PPTFPĮ nurodytiems subjektams, būtent jiems tenka pareiga ir atsakomybė pasirinkti ir įgyvendinti visas tinkamas ir proporcingas priemones patiriamai rizikai, kaip ji apibrėžta PPTFPĮ, mažinti ir valdyti. Taigi, atitinkamai ir bankui nagrinėjamu atveju teko atsakomybė ir pareiga laikantis dalykinių santykių su pareiškėja ir kartu laikantis PPTFPĮ nustatytų reikalavimų, tinkamai įvertinti ir valdyti su ja susijusias rizikas, vėliau parenkant ir pritaikant tam tinkamas bei proporcingas priemones. Svarbu pažymėti, kad ginčo nagrinėjimo metu nenustatyta duomenų, kurie leistų teigti, kad bankas, atlikdamas pareiškėjos, kaip banko klientės, dalykinių santykių stebėseną, – tiek inicijuodamas tyrimą, tiek rinkdamas ir vertindamas tam, banko manymu, reikalingus duomenis, tiek pareiškėjos atžvilgiu pritaikydamas tam tikras rizikos valdymo priemones, būtų veikęs netinkamai, nepagrįstai (neturėdamas tam teisėto pagrindo) ar pažeisdamas PPTFPĮ nuostatas. Priešingai, ginčo nagrinėjimo metu nustatyti duomenys patvirtina aplinkybę, kad banko veiksmai pareiškėjos atžvilgiu buvo teisėti (atitiko teisės aktų ir šalių susitarimo sąlygas) ir pagrįsti (bankas įvertino su pareiškėja susijusias rizikas ir, remdamasis ginčo byloje esančiais duomenimis, bankui riziką įvertinus kaip nepriimtina, parinko nustatytas aplinkybes atitinkančias priemones šioms rizikoms suvaldyti).

Dėl banko teisės nutraukti mokėjimo sąskaitos sutartį.

Vertinant banko sprendimo nutraukti su pareiškėja sudarytą Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį teisėtumą, pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymas, reglamentuojantis mokėjimo paslaugų teikėjų veiklą ir mokėjimo paslaugų teikimą, neįtvirtina konkrečių bendrosios sutarties nutraukimo pagrindų (priežasčių), kuriais remdamiesi mokėjimo

paslaugų teikėjai, tarp jų ir bankas, savo iniciatyva galėtų nutraukti su klientais sudarytas bendrąsias sutartis, išskyrus atvejus, kai mokėjimo paslaugų teikėjas ir vartotojas (fizinis asmuo) sudaro sutartis dėl pagrindinės mokėjimo sąskaitos paslaugos, kaip ji apibrėžta Mokėjimų įstatyme¹. Remiantis Mokėjimų įstatymo 15 straipsnio 7 dalimi, jeigu bendrojoje sutartyje yra numatyta, mokėjimo paslaugų teikėjas gali nutraukti neapibrėžtam terminui sudarytą bendrąją sutartį, pateikdamas mokėjimo paslaugų vartotojui pranešimą apie nutraukimą raštu popieriuje arba naudodamas kitą patvariąją laikmeną ne vėliau kaip prieš 60 dienų iki bendrosios sutarties nutraukimo dienos. Taigi, pirmiau aptartos Mokėjimų įstatymo 15 straipsnio 7 dalies nuostatos suteikia teisę mokėjimo paslaugų teikėjui (jei tokia teisė yra nustatyta atitinkamoje sutartyje) nutraukti su klientu neapibrėžtam terminui sudarytą bendrąją sutartį, apie tai informuojant klientą raštu popieriuje arba naudojant kitą patvariąją laikmeną per Mokėjimų įstatyme nustatytą įspėjimo apie bendrosios sutarties nutraukimą terminą.

Aiškindamas pirmiau minėtą Mokėjimų įstatymo 15 straipsnio 7 dalies nuostatą, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2021 m. gruodžio 13 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. e3K-3-303-823/2021, taip pat yra konstatavęs, kad Mokėjimų įstatymo 15 straipsnio 7 dalis, įtvirtindama galimybę mokėjimo paslaugų teikėjui ir mokėjimo paslaugų vartotojui susitarti dėl mokėjimo paslaugų teikėjo teisės vienašališkai nutraukti neterminuotą bendrąją sutartį, neriboja šios bendrosios sutarties šalių teisės konkrečiomis sąlygomis, išskyrus terminą, per kurį turi būti pateikiamas pranešimas apie sutarties nutraukimą, ir formą, kuria toks pranešimas turi būti pateikiamas. Kasacinis teismas pirmiau minėtoje nutartyje, be kita ko, nurodė, kad toks teisinis reglamentavimas, viena vertus, reiškia, kad mokėjimo paslaugų teikėjas, esant dėl to šalių susitarimui, gali vienašališkai nutraukti bendrąją sutartį ir nesant mokėjimo paslaugų vartotojo kaltės, taip pat kitais pagrindais, nei įtvirtinti Civilinio kodekso 6.927 straipsnio 2 dalyje. Kita vertus, kasacinis teismas kartu pažymėjo, kad Mokėjimų įstatymo 15 straipsnio 7 dalyje įtvirtintas teisinis reglamentavimas nesudaro pagrindo teigti, kad mokėjimo paslaugų teikėjo teisė vienašališkai nutraukti bendrąją sutartį, sutartyje neaptarus konkrečių vienašalio jos nutraukimo mokėjimo paslaugų teikėjo iniciatyva atveju, turėtų būti laikoma absoliučia. Tokia mokėjimo paslaugų teikėjo teisė, visų pirma, yra ribojama Civilinio kodekso 6.721 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos taisyklės, pagal kurią paslaugų teikėjas turi teisę vienašališkai nutraukti atlygintinų paslaugų teikimo sutartį tik dėl svarbių priežasčių. Antra, mokėjimo paslaugų teikėjo teisė vienašališkai nutraukti bendrąją sutartį yra ribojama ir jau minėto *favor contractus* (sutarties išsaugojimo) principo, reikalaujančio pakankamo ne tik teisinio, bet ir faktinio pagrindo nutraukti sutartį². Vadinasi, teisė vienašališkai nutraukti neapibrėžtam terminui sudarytą bendrąją sutartį, kaip viena iš mokėjimo paslaugų teikėjo ir mokėjimo paslaugų vartotojo teisių, laikoma tinkamai įgyvendinta, jei tinkamai laikomasi išankstinio informavimo apie ketinimą nutraukti sutartį reikalavimo terminų ir formos prasme, taip pat, vadovaujantis kasacinio teismo praktika, nustačius, kad vienašališko sutarties nutraukimo sąlygos yra šalių iš anksto aptartos sutartyje ir faktinė padėtis, aplinkybės atitinka tokias sutartyje įvardytas sąlygas, o nesant konkrečių sutartyje šalių aptartų vienašališko sutarties nutraukimo pagrindų – įvertinus, kad priežastys, dėl kurių mokėjimo paslaugų teikėjas nutraukia bendrąją sutartį, yra svarbios, pagrįstos teisėtais mokėjimo paslaugų teikėjo interesais.

Bankas atsiliepiame nurodo, kad sprendimas nutraukti Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį ir dalykinius santykius su pareiškėja grindžiamas Fizinio asmens banko sąskaitos sutartyje (ją sudarančių Bendrųjų sąlygų 3.4.8, 4.1.4, 4.1.5 ir 4.3 papunkčiais bei Mokėjimo sąlygų 8.4 papunkčiu) ir teisės aktuose nustatytais pagrindais (t. y. vadovaujantis PPTFPĮ 9 straipsnio 18 dalimi ir 18 straipsniu, taip pat Civilinio kodekso ir Nurodymų nuostatomis).

Civilinio kodekso 6.199 straipsnis nustato, kad neapibrėžtam terminui sudarytą sutartį bet kuri šalis gali nutraukti apie tai per protingą terminą iš anksto įspėjusi kitą šalį, jeigu įstatymai ar sutartis nenumato ko kita. Vadovaujantis Civilinio kodekso 6.217 straipsnio 5 dalimi, vienašališkai sutartis gali būti nutraukta joje nurodytais atvejais. Sutiktina su banko atsiliepiame nurodytu argumentu, atsižvelgus ir į pirmiau aptartus kasacinio teismo išaiškinimus, kad pirmiau minėtos Civilinio kodekso 6.199 straipsnio ir 6.217 straipsnio 5 dalies nuostatos suteikia galimybę sutarties šaliai naudoti vienašalį sutarties nutraukimą ne tik kaip kraštutinę savignyos priemonę: Civilinio kodekso 6.217 straipsnio 5 dalis įtvirtina savarankišką vienašališko sutarties nutraukimo pagrindą – sutartyje nustatytus atvejus, kurie nebūtinai

¹ Banko pateiktais duomenimis, pareiškėjos sąskaita banke nebuvo jos pagrindinė mokėjimo sąskaita, t. y. ginčo šalys nebuvo sudariusios sutarties dėl pagrindinės mokėjimo sąskaitos paslaugos.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-303-823/2021.

siejami su vienos iš sutarties šalių kalte ar sutarties neįvykdymu (netinkamu vykdymu)³. Savo praktikoje kasacinis teismas taip pat yra pasisakęs, kad sutartis aptariamam teisiniu pagrindu gali būti vienašališkai nutraukta, kai tokios vienašališko sutarties nutraukimo sąlygos yra šalių iš anksto aptartos sutartyje ir faktinė padėtis, aplinkybės atitinka tokias sutartyje įvardytas sąlygas⁴.

Kaip minėta pirmiau, banko sprendimas nutraukti Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį su pareiškėja, vadovaujantis banko pateiktomis paaiškinimais ir ginčo nagrinėjimo metu nustatytais aplinkybėmis, priimtas, remiantis Mokėjimo sąlygų 8.4 papunkčiu, įtvirtinančiu bendro pobūdžio banko teisę vienašališkai nutraukti bendrąją sutartį, taip pat Bendrųjų sąlygų 3.4.8, 4.1.4, 4.1.5 ir 4.3 papunkčių pagrindu, kurie nustato, kad bankas turi teisę nutraukti sutartis, be kita ko, kai: (i) klientas, pageidaujamas naudotis paslaugomis ir (ar) sutarties vykdymo metu, ir (ar) naudojimosi paslauga metu pateikia bankui neteisingą ir (ar) nepakankamą informaciją arba iš viso nepateikia, vengia ar atsisako pateikti bankui reikiamą informaciją; (ii) esant Bendrųjų sąlygų 4.1.4 ir (ar) 4.1.5 punktuose nurodytoms svarbioms priežastims; (iii) nepateikia pakankamai įrodymų ir (ar) dokumentų, pagrindžiančių lėšų ar kito turto teisėtus įgijimo pagrindus ir (ar) šaltinį (kilnę) arba sąskaitoje atliktas (atliekamas) operacijas, arba vengia ar atsisako pateikti minėtus įrodymus ir (ar) dokumentus, arba yra kitų aplinkybių, leidžiančių daryti prielaidas, kad asmuo yra susijęs su pinigų plovimu ir (ar) teroristų finansavimu; (iv) bankui pateiktuose dokumentuose nurodo neteisingą ir (ar) nepakankamą informaciją, slepia dokumentus ir (ar) informaciją, pateikia dokumentus, keliančius abejonių dėl jų tikrumo ar autentiškumo, arba pateikti dokumentai ir (ar) informacija neatitinka teisės aktuose ir (ar) bankui nustatytų reikalavimų; (v) banko nuomone, vykdo veiklą, susijusią su padidinta pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo rizika. Pažymėtina, kad šie teisiniai pagrindai nutraukti dalykinius santykius sau pareiškėja ir su ja sudarytą Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį, uždarant atitinkamą pareiškėjos sąskaitą banke, buvo nurodyti ir pareiškėjui skirtame banko 2021 m. lapkričio 4 d. rašte Nr. (*duomenys neskelbtini*) „Dėl dalykinių (sutartinių) santykių nutraukimo“, taip pat ir banko atsakyme į pareiškėjos pretenziją.

Vadinasi, remdamasis šalių sudarytos Fizinio asmens banko sąskaitos sutarties (Bendrųjų sąlygų) nuostatomis, bankas turi teisę vienašališkai nutraukti šią su pareiškėja sudarytą sutartį pirmiau minėtuose Bendrųjų sąlygų papunkčiuose nurodytais pagrindais, pareiškėją apie tai įspėjęs raštu ar kitoje patvariojoje laikmenoje ne vėliau kaip prieš 60 dienų iki šios sutarties nutraukimo dienos. Pirmiau minėtos banko teisės vienašališkai nutraukti Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį (kaip ir analogiškos pareiškėjos teisės) įgyvendinimo nei Mokėjimų įstatymas, nei Fizinio asmens banko sąskaitos sutarties sąlygos nesieja išimtinai tik su teisės aktų reikalavimų ar iš sutarties kylančių įsipareigojimų neįvykdymu (netinkamu įvykdymu). Dėl šios priežasties, nagrinėjamu atveju svarbu įvertinti, ar faktinės Fizinio asmens banko sąskaitos sutarties nutraukimo aplinkybės atitinka šioje sutartyje šalių iš anksto aptartas vienašališko sutarties nutraukimo sąlygas – taigi, ar banko sprendimą nutraukti Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį pagrindžiantys teisiniai motyvai atitinka šios sutarties nutraukimo metu egzistavusias aplinkybes ir faktinę padėtį.

Ginčo nagrinėjimo metu nustatytais duomenimis, 2021 m. lapkričio 4 d. rašte Nr. (*duomenys neskelbtini*) „Dėl dalykinių (sutartinių) santykių nutraukimo“ (t. y. daugiau nei prieš 60 kalendorinių dienų iki faktinio Fizinio asmens banko sąskaitos sutarties ir atitinkamos pareiškėjo sąskaitos banke uždarymo dienos) bankas pranešimu, išsiųstu interneto banko žinute, taip pat pašto siunta pareiškėjos gyvenamosios vietos adresu (taigi, patvariojoje laikmenoje), informavo pareiškėją, kad nuo 2022 m. sausio 11 d. bet kurią iš nuo šios datos einančių 5 darbo dienų nutrauks dalykinius santykius su pareiškėja⁵. Pareiškėja taip pat buvo informuota, kad dalykinių santykių nutraukimas reiškia, jog bankas nutrauks visas su pareiškėja sudarytas sutartis dėl banko paslaugų teikimo, įskaitant visas banko sąskaitos sutartis, bei uždarys visas pareiškėjos vardu banke atidarytas banko sąskaitas. Minėtu raštu bankas paprašė pareiškėjos kaip galima greičiau, bet ne vėliau kaip iki 2022 m. sausio 10 d., atvykti į banko klientų aptarnavimo skyrių ir uždaryti banke turimas sąskaitas. Įvertinus šias ginčo nagrinėjimo metu nustatytas aplinkybes, teigtina, kad bankas tinkamai (išankstinio informavimo terminų laikymosi ir pranešimo formos prasme) informavo pareiškėją apie savo

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-348/2014.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-146-687/2020.

⁵ Ginčo nagrinėjimo metu bankas informavo Lietuvos banką, kad pareiškėjos vardu atidaryta banko sąskaita šiuo metu nėra uždaryta. Dėl sąskaitoje esančio lėšų likučio pareiškėjos sąskaita yra įšaldyta, t. y. apribotos pareiškėjos teisės atlikti operacijas sąskaitoje, taip pat apribotas ir mokėjimų įskaitymas į sąskaitas.

sprendimą nutraukti dalykinius santykius, taip pat nutraukti su ja sudarytą Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį ir uždaryti šios sutarties pagrindu banke atidarytą pareiškėjos banko sąskaitą. Kreipimesi taip pat neginčijama aplinkybė, kad pareiškėja tinkamai, t. y. terminų ir pranešimo formos prasme, buvo įspėta apie būsimą Fizinio asmens banko sąskaitos sutarties nutraukimą.

2021 m. lapkričio 4 d. rašte Nr. (*duomenys neskelbtini*) „Dėl dalykinių (sutartinių) santykių nutraukimo“ bankas pareiškėjai, be kita ko, nurodė ir teisinius savo priimto sprendimo motyvus ir priežastis, t. y. kad dalykiniai santykiai su pareiškėja ir pati Fizinio asmens banko sąskaitos sutartis bus nutraukti, remiantis PPTFPĮ 9 straipsnio 18 dalimi ir 18 straipsniu, Nurodymais, taip pat banko Bendrųjų sąlygų 3.4.8, 4.1.4, 4.1.5 ir 4.3 papunkčiais bei Mokėjimo sąlygų 8.4 papunkčiu. Remiantis ginčo nagrinėjimo metu nustatytais aplinkybėmis, banko sprendimą nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja, kaip ir pačią su pareiškėja sudarytą Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį, nulėmė tai, kad bankui siekiant išsiaiškinti pareiškėjos inicijuojamų mokėjimo operacijų ir tarp šalių susiklosčiusių dalykinių santykių pobūdį, bankas pagal surinktus ir (ar) pareiškėjos pateiktus duomenis ir paaiškinimus įvertino, kad turimomis rizikos mažinimo priemonėmis negali užtikrinti, jog pareiškėja disponuodama turimais operacijų limitais nuotoliniu būdu nevykdys bankui nepriimtinių trišalių mokėjimų. Taigi, bankas nustatė, kad pareiškėjos pateikiami dokumentai kelia abejonių dėl jų autentiškumo ir išlieka nuolatinė bankui nepriimtina rizika, kad pareiškėjos sąskaita naudosis tretieji asmenys (ne sąskaitos savininkė) – pareiškėjos sąskaitoje bus laikomos (ar į ją pateks) ne sąskaitos savininkei priklausančios lėšos ir (arba) šioje sąskaitoje bus vykdomos piniginės operacijos, nesusijusios su pareiškėjos vykdoma veikla ar sandoriais. Šios ginčo nagrinėjimo metu nustatytos aplinkybės leidžia pagrįstai teigti, kad priežastys, dėl kurių bankas priėmė pareiškėjos ginčijamą sprendimą, atitinka pirmiau aptartose šalių susitarimo sąlygose nurodytus Fizinio asmens banko sąskaitos sutarties vienašališko nutraukimo pagrindus, be to, vertintinos ir kaip svarbios, pagrįstos banko teisėtai interesais ir yra susijusios su teisės aktuose bankui nustatytų pareigų, susijusių su pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencija, vykdymu (šio sprendimo 6 puslapyje nurodytos aplinkybės). Taigi, Lietuvos banko vertinimu, banko sprendimas nutraukti Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį su pareiškėja buvo priimtas, laikantis tiek Mokėjimų įstatymo reikalavimų, tiek šalių sutartų vienašališko Fizinio asmens banko sąskaitos sutarties nutraukimo sąlygų.

Vadovaudamasi civilinio proceso rungtyniškumo principu, šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti (Lietuvos respublikos civilinio proceso kodekso 12, 178 straipsniai). Kaip minėta pirmiau, Lietuvos bankas, priimdamas sprendimą dėl ginčo esmės, remiasi ginčo šalių pateiktais konkrečiais įrodymais. Įvertinus ginčo byloje esančius įrodymus, darytina išvada, kad joje nėra duomenų, kurių pagrindu būtų galima vertinti, kad bankas, priimdamas ginčijamą sprendimą, būtų pažeidęs pinigų plovimą ir teroristų finansavimo prevenciją reglamentuojančių ir (ar) kitų finansų rinką reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus ar šalių sutartinius santykius reglamentuojančių susitarimų sąlygas. Taigi, nors pareiškėjos atstovas kreipimesi teigia, kad banko sprendimas nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja, kaip ir su ja sudarytą Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį ir uždaryti banke atidarytą pareiškėjos banko sąskaitą, yra nepagrįstas ir neteisėtas, ginčo nagrinėjimo metu nepateikė jokių įrodymų, kurie leistų vertinti, kad bankas, priimdamas sprendimą dėl dalykinių santykių su pareiškėja nutraukimo, būtų pažeidęs teisės aktų reikalavimus ar šalių susitarimo sąlygas. Priešingai, kaip ir minėta pirmiau, ginčo nagrinėjimo metu nustatytais aplinkybėmis, bankas teisėtai, laikydamasis teisės aktuose ir šalių Fizinio asmens banko sąskaitos sutartyje bei ją sudarančiuose dokumentuose nurodytos tvarkos, priėmė sprendimą nutraukti su pareiškėja sudarytą Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį ir uždaryti banke atidarytą pareiškėjos sąskaitą, kartu nurodydamas ir ginčo nagrinėjimo metu pagrįsdamas, kad tokį sprendimą pareiškėjos atžvilgiu priėmė dėl svarbių priežasčių, Fizinio asmens banko sąskaitos sutartyje įtvirtintų kaip vienašališko sutarties nutraukimo banko iniciatyva sąlygos. Be to, bankas, siekdamas tinkamai įvykdyti pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijai teisės aktuose jam, kaip finansų įstaigai, keliamus reikalavimus, teisėtai ir pagrįstai vykdė pareiškėjos, kaip banko klientės, dalykinių santykių stebėseną ir būtent šio tyrimo metu surinktų duomenų apie pareiškėją ir jos vykdomas operacijas pagrindu priėmė sprendimą nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja, įvertinęs, kad nustatytos aplinkybės sudaro pagrindą nutraukti tiek dalykinius santykius, tiek ir pačią Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį joje nustatytais pagrindais.

Įvertinus, kad pagal ginčo byloje esančius duomenis ir ginčo nagrinėjimo metu nustatytas aplinkybes banko sprendimas nutraukti dalykinius santykius su pareiškėja ir nutraukti su ja sudarytą Fizinio asmens banko sąskaitos sutartį bei uždaryti pareiškėjos sąskaitą banke yra teisėtas ir pagrįstas, pareiškėjos banko atžvilgiu keliamas reikalavimas pripažinti banko sprendimą dėl dalykinių santykių su pareiškėja nutraukimo neteisėtu ir nepagrįstu atmestinas kaip nepagrįstas.

Dėl reikalavimo atlyginti atstovavimo išlaidas.

Neteisminio vartojimo ginčų tvarką reglamentuojančio Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad priimant sprendimą dėl ginčo esmės turi būti sprendžiama dėl vartotojo patirtų išlaidų, susijusių su vartojimo ginčų neteisminio sprendimo procedūra (įskaitant būtinas ekspertizės arba laboratorinių tyrimų išlaidas, išlaidas advokato ar advokato padėjėjo pagalbai apmokėti ir vertimo išlaidas), atlyginimo proporcingai patenkintų vartotojo reikalavimų daliai. Analogiškos nuostatos yra įtvirtintos Taisyklių 62 punkte.

Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjos reikalavimas pripažinti banko sprendimą dėl dalykinių santykių su pareiškėja nutraukimo neteisėtu ir nepagrįstu įvertintas kaip nepagrįstas, darytina išvada, kad ir reikalavimas apmokėti 605 Eur už advokato paslaugas atmestinas kaip nepagrįstas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Arūnas Raišutis